RĪGAS POLITEHNISKĀ INSTITŪTA ABSOLVENTS, VIEGLATLĒTIKAS STATISTIĶIS ANDRIS STAĢIS

ĒRIKA LANKA*

Latvijas Universitāte

ALĪDA ZIGMUNDE

Rīgas Tehniskā universitāte

Kopsavilkums. Rakstā apkopots Rīgas Politehniskā institūta (RPI) Celtniecības fakultātes absolventa (1968) Andra Staģa veikums inženiera profesijā, kā arī atklāts viņa devums Latvijas sporta vēsturē un statistikā, sasniegumi vieglatlētikā un to popularizēšana. Tas ir pirmais pētījums par inženiera, Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieka, Latvijas čempiona vieglatlētikā un sporta vēstures grāmatu autora, žurnālista A. Staģa darbību un dzīvi. Pētījuma mērķis ir atklāt A. Staģa devumu un viņa personības nozīmi Latvijai, izmantojot viņa un autoru personīgos arhīvus, Latvijas Valsts arhīva dokumentus, Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājumu.

Atslēgas vārdi: Andris Staģis, vieglatlētikas statistika, Rīgas Politehniskais institūts.

Ievads

RPI Celtniecības fakultātes absolvents Andris Staģis ir viens no tiem, kura vārds ir nesaraujami saistīts ar RPI un Latvijas sporta dzīvi un notikumiem 20. un 21. gadsimtā. Viņš ir Latvijas vieglatlētikas statistikas aizsācējs, tā sniedzot Latvijai nenovērtējamu devumu, radījis vieglatlētikas sporta veida vēstures pamatus, sarakstījis vairākas grāmatas par Latvijas sporta vēsturi, izveidojot sporta sasniegumu izpēti sistēmu, kā arī piedzīvojis izcilus brīžus savā darba mūžā un sportā, vienmēr bijis savas augstskolas, sporta un Latvijas patriots. Raksta autores pievēršas tām RPI absolventa Andra Staģa dzīves jomām, kurās viņa devums ir bijis ievērojams un tāds paliks arī nākamībai.

* Korespondējošais autors.

E-pasts: erika.lanka@edu.lu.lv

© 2020 Ērika Lanka. Izdevējs RTU Izdevniecība.

Raksts publicēts brīvpieejā saskaņā ar *Creative Commons* licenci CC BY 4.0.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Bērnība, skolas un tehnikuma laiks

Andris Staģis dzimis 1941. gada 3. augustā Ropažu novadā. Māte Vera Staģe (1910–2000) dzimusi Ropažu pagastā un ilgus gadus bija mājsaimniece. Tēvs Kārlis Staģis (1914–1995) nāk no Sējas pagasta [1], absolvējis Rīgas Valsts tehnikumu (1935), studējis Latvijas Universitātes Mehānikas fakultātē (1941–1946) [2] un visu darba mūžu bija sakaru jomas speciālists. A. Staģa bērnības atmiņas par pirmajiem mūža gadiem saistītas ar dzīvi netālu no Rīgas – Ropažos un Sējā. Otrā pasaules kara gadi (1941–1945) tika pavadīti tēva dzimtajās mājās Sējas pagasta «Purgaiļos». Atmiņā palicis arī kara pēdējais laiks – bombardēšana, slēpšanās pagrabā, bēgļu straumes utt. 1946. gadā ģimene pārcēlās uz Rīgu un, lai tur nokļūtu, divas dienas gāja kājām no Sējas. A. Staģa māsa Maija Staģe (dz. 1943) toreiz bija trīs gadu veca. Ģimenes galva K. Staģis sāka strādāt par telefona sakaru speciālistu, un A. Staģa bērnība un jaunība līdz 1973. gadam pagāja galvaspilsētas dzīvoklī Vilandes ielā. Vasaras viņš pavadīja tēva vai mātes dzimtas mājās – Sējā vai Ropažos. Laukos kopā ar citiem zēniem tika rīkotas dažādas sacensības. Piemēram, kurš pierakstīs vairāk garāmbraucošo mašīnu numurus, «sētas» sporta olimpiāde. Dažreiz, kad pārējiem apnika, A. Staģis vienatnē sportoja, mērīja un pierakstīja savus rezultātus [3]. Skolas gados Rīgā bija citas sportiskās aktivitātes, piemēram, kopā ar vienaudžiem tika dzināta hokeja ripa Viesturdārzā.

1. attēls. Andra Staģa vecāki – tēvs Kārlis Staģis (1914–1995), māte Vera Staģe (1910–2000) kāzu dienā (1940).

2. attēls. Maija (no kreisās) un Andris Staģi (ap 1948).

No 1948. līdz 1955. gadam A. Staģis mācījās Rīgas 49. septiņgadīgajā skolā un šajā laikā nopietni pievērsās sportam, pametot pamatskolas gados iesāktās klavierspēles nodarbības, norūdījās, uzlaboja veselību, jo bērnībā un pusaudža gados A. Staģis bija diezgan slimīgs. Arī augumā viņš nebija liels. Mājās A. Staģim ar māsu bija jāveic dažādi pienākumi, jāpalīdz ģimenei. Dzīvoklī bija krāsns apkure, un viņš ar prieku skaldīja malku.

Pēc tam četrus gadus (1955–1959) A. Staģis mācījās Rīgas Industriālajā politehnikumā (RIP), kur ieguva tehniķa mehāniķa kvalifikāciju rūpnīcu iekārtu remonta un montāžas specialitātē. Mācoties tehnikumā, viņš ieguva ne tikai vērtīgu profesiju, bet arī daudz draugu, un tagad, pēc 50 gadiem satiekoties, viņi atceras visu labo, ko ieguvuši, mācoties, strādājot un atpūšoties.

3. attēls.
Andra Staģa
diploms par RIP
absolvēšanu
(1959).

4. attēls. Rūpnīcu iekārtu remonta un montāžas specialitātes RIP absolventi (1959). 1. rindā no kreisās: Leons Grahoļskis, Dainis Liepiņš, Edvīns Lapiņš, Andris Meikališs, Juris Ivanovs, kursa audzinātājs Eduards Veinbergs, nezināma persona, Ivars Arkls, Andrejs Ābols, Vilnis Lazda; 2. rindā no kreisās: Voldemārs Levanas, Arvīds Ozolants, Juris Leja, Jānis Bērziņš, Gunārs Lasmanis, Zigurds Braslis, Rihards Indriksons, Almārs Bergs, Edmunds Belohvoščiks, Andris Staģis, Jānis Pūrmalis, Harijs Švanks, Juris Priedītis.

Rīgas Politehniskais institūts un Staģu dzimta

Ar RPI saistīta ne vien A. Staģa, bet arī citu Staģu dzimtas personu dzīve. Viņš studijas RPI Celtniecības fakultātes sanitārās tehnikas specialitātē sāka pēc dienesta armijā 1963. gada rudenī un piecarpus gadu laikā ieguva inženiera celtnieka-santehniķa kvalifikāciju. Pirmajos divarpus gados studijas notika vakaros, klausoties lekcijas, piedaloties semināros un pildot laboratorijas darbus. Dienā viņam bija pilnas slodzes remontatslēdznieka darbs, un tas viss tika apvienots vēl arī ar sportu.

Vienlaikus studējot un sportojot, kā arī pārstāvēt RPI studentu sacensībās, institūta vadība un mācībspēki ļoti nāca viņam pretī un deva iespēju daudzus eksāmenus un ieskaites nokārtot vēlāk – A. Staģim izdevīgākā laikā – viņš spodrināja RPI vārdu un startēja kā šīs augstskolas pārstāvis. Viņa RPI diploms datēts ar 1968. gada 27. decembri, bet izlaidums notika 1969. gada sākumā.

5. attēls. Andra Staģa diploms par RPI absolvēšanu (1968).

6. attēls. RPI Celtniecības fakultātes absolventi un mācībspēki (1968).

No kreisās 1. rindā: piektā – docente Emīlija Moskovkina; 2. rindā: nezināma persona, Anna Karakečba, Ingrīda Jespere, nezināma persona, Dace Dzintare, nezināma persona; 3. rindā: Dainis Žube, nezināma persona, Mihails Aronovs, Andris Staģis, Vilnis Brigmanis, Andris Krievs, Ādolfs Senķāns.

Kā jau norādīts, ar RPI un tās mantinieci Rīgas Tehnisko universitāti (RTU) saistīti arī A. Staģa radinieki. Māsa Maija Staģe (prec. Šteina) absolvējusi RPI Automātikas un skaitļošanas tehnikas fakultāti (1966) un RTU Transporta un mašīnzinību fakultātes maģistrantūru (2009) un arī viņas vīrs, A. Staģa svainis, ilggadīgais Rīgas Kinostudijas galvenais inženieris (1968–1978), direktora vietnieks (1978–1990), direktors (1990–1998) un RPI/RTU Tautas deju ansambļa «Vektors» vadītājs Uldis Šteins ir RPI absolvents (1959). U. Šteins «Vektoru» vadīja 55 gadus, līdz 2016. gadam, un tajā dejoja arī Maija Šteina – studiju laikā, vēlāk vidējās paaudzes un senioru grupās. Maijas un Ulda Šteinu abi bērni arī studēja RPI. Inženiera profesiju ieguvusi A. Staģa vecākā meita Margita Staģe (prec. Sondore), kura absolvēja RTU Aparātu būvniecības un automātikas fakultāti (1993) un ilgus gadus strādāja RTU – bija gan rektora Ivara Knēta (1938–2019) palīdzē [4], gan Akadēmiskās politikas jautājumu un kvalitātes departamenta vecākā kvalitātes sistēmu speciāliste [5].

Sportista gaitas un panākumi sportā

Jau skolas gados A. Staģis aktīvi sportoja mājas plašajā pagalmā, kā arī vasarās laukos. Brīvajā laikā viņš kopā ar vienaudžiem spēlēja basketbolu un volejbolu, sportoja vieglatlētikas stadionā. Pateicoties fiziskajām aktivitātēm, tika atrasta nodarbe visam mūžam – sports.

1953. gadā, būdams skolnieks, A. Staģis pievērsās sportam. Interesi par vieglatlētiķi rosināja arī filmas par 1952. gada olimpiskajām spēlēm Helsinkos noskatīšanās kopā ar sētas puikām. Pēc tās viņi sarīkoja savu olimpiādi un nepieciešamo inventāru gatavoja paši – izgatavoja disku, vēlāk A. Staģis no svina izlēja paštaisītu veseri [6]. Mācoties tehnikumā, 1957. gadā, viņš sāka regulāri trenēties vieglatlētikā pie trenera Eduarda Jakobsona (1914–1993).

7. attēls. Vieglatlēti ar treneri Eduardu Jakobsonu (vidū). No kreisās: Guntis Osvalds, Eduards Jakobsons, Andris Staģis (ap 1960).

8. attēls. Andris Staģis met disku
Baltijas mačā jauniešiem Rīgā (1960).

Rezultāti neizpalika, un 1960. gadā Baltijas un Baltkrievijas Padomju Sociālistiskās Republikas jaunatnes izlases komandu dalībnieku (19 gadu veci un jaunāki) sacensībās A. Staģis uzstādīja Latvijas rekordu 6 kg vesera mešanā jauniešiem (53,11 m). Šajās sacensībās viņš uzvarēja arī 1,5 kg diska mešanā (48,12 m) [7]. Pēc iesaukšanas Padomju armijā sportists turpināja treniņus Kaļiņingradā, Krievijā, kur bija viņš dienēja līdz demobilizācijai 1963. gadā. Labā fiziskā sagatavotība palīdzēja karadienestā un arī sporta sacensībās. A. Staģis bija arī krietni izaudzis – viņa augums bija 1,89 metri, arī spēka un veselības bija papildnam. 1962. gadā sacensībās Orehozujevā (*Орехово-Зыеве*), Maskavas apgabalā, viņš kļuva par Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas čempionu junioriem trīssoļlēkšanā (13,98 m).

9. attēls. Dienot armijā Kaļiņingradā,
A. Staģis trenējas vesera mešanā (1962).

Kopš 1960. gada A. Staģis bija Latvijas izlases vieglatlēts. Studiju laikā (1964–1968) viņš bija RPI labāko vieglatlētu vidū vairākās vieglatlētikas disciplīnās – 100, 200 un 400 metru skriešanā, 110 metru un 200 metru barjerskriešanā, augstlēkšanā, kārtslēkšanā, tāllēkšanā, diska un šķēpa mešanā, lodes grūšanā, desmitcīņā, kā arī vesera mešanā un

trīssoļlēcšanā [8, 9, 10, 11, 12]. Pēdējās divās disciplīnām viņš divas reizes bija Latvijas studentu spartakiāžu čempions (1965, 1966), pārstāvēt RPI. A. Staģa 1968. gada rezultāts trīssoļlēcšanā (15,62 m) vēl ilgi bija RPI rekords. Sportists četras reizes bija Latvijas vicečempions vesera mešanā, tāllēcšanā un trīssoļlēcšanā (1964–1969). Līdz 1970. gadam viņš bija Latvijas vieglatlētikas izlasē. Sportists 20. gadsimta 80.–90. gados spēlēja hokeju – viņš bija Rīgas Vagonbūves rūpnīcas amatieru hokeja komandas vārtsargs.

10. attēls. Starts trīssoļlēcšanā Latvijas studentu spartakiādē (20. gadsimta 60. gadu vidus).
No kreisās: 1. Ivars Knēts, 3. Andris Staģis.

11. attēls. A. Staģa starts 100 m skrējienā Baltijas mačā Paņevežā, Lietuvā (1966).

12. attēls. Andris Staģis tāllēcšanā Rīgas Sporta manēžā (1969).

13. attēls.
Rīgas
Vagonbūves
rūpnīcas
amatieru hokeja
komanda.
2. no kreisās:
Andris Staģis
(20. gadsimta
80. gadi).

Pēc aktīvajām sportista gaitām saikne ar sportu saglabājas. Kopš 1984. gada vieglatlētikas sacensībās A. Staģis ir arī tiesnesis informators. Šādā statusā viņš līdz 2020. gada aprīlim ir bijis jau 560 (!) reizes [13]. Ja viņu uzaicina par sacensību komentētāju, A. Staģis tām rūpīgi gatavojas, lai komentāri par sportistu sasniegumiem un vietām pasaules vai Latvijas mērogā būtu precīzi.

14. attēls. Vieglatlētikas sacensību tiesnesis
informators savā darba vietā
(21. gadsimta sākums).

15. attēls. Andris Staģis pēc startiem un
uzvaras veterānu sacensībās vieglatlētikā
«Daugavas» stadionā Rīgā (ap 2010).

Sports ieņem nozīmīgu vietu A. Staģa dzīvē jau septīto gadu desmitu. Pēdējos gadu desmitos liela nozīme viņa dzīvē ir aktivitātēm vieglatlētikas sporta veterānu komandā. Šādās sacensībās līdzās labiem rezultātiem gandarījumu dod sevis pierādīšana un kopā būšanas prieks ar līdzīgi domājošiem. Kopā ar jaunības dienu draugiem un sāncensiem aizvadītas neskaitāmas interesantas sacensības un mači ne tikai Latvijā. A. Staģis sevi ir pierādījis arī starptautiskā mērogā – 2008. gadā Eiropas vieglatlētikas veterānu spēlēs (*European Masters Games*) Malmē, Zviedrijā, viņš ieguva bronzas medaļu vesera mešanā (38,52 m). Spēles sportistam bija īpašas arī tāpēc, ka mājās ar izcīnīto bronzas medaļu diska mešanā (20,98 m) atgriezās arī viņa dzīvesbiedre Gunta Staģe [14].

Sporta vēstures izpēte, žurnālista darbs un atzinība

A. Staģis guvis panākumus dažādās sporta disciplīnās. Tas noteikti viņam ir palīdzējis, apkopojot sporta vēsturi un vieglatlētikas statistiku.

Kopš 1963. gada A. Staģis nodarbojas ar vieglatlētikas statistiku, uz to viņu mudināja desmitcīņas biedrs, RPI absolvents (1961), vēlākais RTU rektors akadēmiķis Ivars Knēts (1938–2019). Sportisko rezultātu vākšana un apkopošana, sporta vēstures faktu fiksēšana un sistematizēšana vispirms bija par RPI, pēc tam – Latvijas mērogā. Tas top par vaļasprieku visam mūžam, un A. Staģis tiek pamatoti dēvēts par Latvijas vieglatlētikas statistiķi un vēsturnieku. 1971. gadā A. Staģis tika uzņemts Starptautiskās Viegatlētikas statistiķu asociācijā (*ATFS – Association of Track and Field Statisticians*), kurā ir aptuveni 300 biedru no visas pasaules [6].

16. attēls. Kopā ar pasaulē vadošo vieglatlētikas statistiķi Pīteru Metjūzu (*Peter Mathews*) no Lielbritānijas (21. gadsimta sākums).

17. attēls. A. Staģis mājās pie kartotēkas skapīša un datora – statistiķa darba vietā (21. gadsimta sākums).

Statistiķu darbs, gadiem ritot, stipri mainījies. Kādreiz A. Staģis sazinājās ar vēstulju palīdzību un sniedza informāciju ārzemju statistiķiem par rezultātiem Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā. Pašam bija mapītes ar laikrakstu un žurnālu izgriezumiem [15], piezīmju klades ar pierakstiem un datiem no preses, ka arī «skaitļu skapis», kura atvilktnēs glabājās kartītes par teju vai katru Latvijā un pasaulē nozīmīgu notikumu vieglatlētikā [6]. Mūsdienās rezultātu apkopošanu stipri vien atvieglo dators, taču kartotēka jeb «vieglatlētikas Dainu skapis», kā to nodēvējuši žurnālisti, joprojām pilda savas funkcijas.

18. attēls. Žurnālisti pasaules čempionātā Atēnās darba vietā žurnālistu ložās (1997). No kreisās: Andris Staģis, Egils Jurisons.

19. attēls. Ekskursija pasaules čempionāta Atēnās laikā – Atēnu akropolē (1997).

Žurnālista statusā A. Staģis ir pabijis deviņos pasaules vieglatlētu čempionātos (1995–2009) un sešos Eiropas čempionātos (1994–2015), atspoguļojot klātienē gūtos iespaidus Latvijas sporta presē. Viņam joprojām ir lieliskas profesionālas attiecības – informācijas apmaiņa ar daudziem Latvijas par vieglatlētiķu rakstošiem profesionālajiem žurnālistiem – Egilu Jurisonu, Jāni Matuli, Armandu Puči, Anatoliju Kreipānu un citiem.

Spilgtākais mirklis viņa žurnālista mūžā saistās ar 1995. gada pasaules vieglatlētu čempionātu Gēteborgā, Zviedrijā, savām acīm vērojot, kā dzimst divi fenomenāli pasaules rekordi trīssoļlēkšanā: Džonotans

Edvards (*Jonathan Edwards*), Lielbritānija) aizlēca 18,29 m [16], savukārt Inesa Kraveca (*Инеса Миколаївна Кравець*, Ukraina) – 15,50 m [17]. Abi rekordi pat pēc 25 gadiem joprojām nav pārspēti. Laikraksti sūtīja A. Staģi uz sacensībām kā savu speciālkorespondentu [18], jo uz viņa profesionalitāti vienmēr varēja paļauties. Savukārt A. Staģis ne tikai profesionāli izpildīja sporta žurnālista pienākumus, viņš bija aculiecinieks arī sportiskajiem rezultātiem.

Vairāku gadu desmitu rūpīgā darba rezultātā A. Staģis publicējis daudzus rakstus un vairākas faktiem bagātas grāmatas: «Latvijas vieglatlētika 100 gados» (1996), «Latvijas vieglatlēti olimpiskajos 100 gados» (1998), «Latvijas vieglatlētika 100 gados» (2000), «Latvijas sports» (Latvijas mazā enciklopēdija, 2008), «Šķēpa karalis Jānis» (2009), «Kārtslēkšana pasaulē un Latvijā» (2011), «Latvijas barjerskrējēji: no Alslēbena līdz Olijam» (2013), «Latvijas vieglatlētikas vēsture: 1897–1944» (2016), «Latvijas vieglatlētikas vēsture: 1944–1991» (2017), «Latvijas vieglatlētikas vēsture: 1992–2018» (2018), «Šķēpiem mirdzot: Latvijas šķēpmešanas vēsture 1901–2017» (2019), sastādījis arī ikgadējās Latvijas vieglatlētikas gadagrāmata (1991–2009).

Ar sportistiem un žurnālistiem A. Staģim izveidojušās draudzīgas un koleģiālas attiecības. Viņam vienmēr atradīsies laiks atrast precīzus datus un palīdzēt noskaidrot rezultātus. Koleģiāla sadarbība un kopīgas intereses par Latvijas sporta vēstures un tās dokumentēšanas jautājumiem vieno A. Staģi ar kādreizējo sporta cīņu biedru un RPI absolventu (1972) Mārtiņu Stabiņu, kurš viņam palīdzēja piemeklēt fotogrāfijas pirms dažiem gadiem izdotajām grāmatām par Latvijas barjerskrējējiem un Latvijas vieglatlētikas vēstures pirmsākumiem.

20. attēls. A. Staģa
sastādītās grāmatas
«Latvijas barjerskrējēji:
no Alslēbena līdz
Olijaram» (2013) vāki.

21. attēls. Andra Staģa grāmatas «Latvijas vieglatlētikas vēsture: 1897–1944» prezentācija grāmatnīcas «Jumavas» veikalā Rīgā, Dzirnavu ielā 73 (2016). No kreisās: I. Knēts (1938–2019), A. Staģis.

22. attēls. Andra Staģa grāmatas «Latvijas vieglatlētikas vēsture: 1897–1944» prezentācija grāmatnīcas «Jumavas» veikalā Rīgā, Dzirnavu ielā 73 (2016). No kreisās: A. Staģis, redaktore Zenta Valtere.

Unikālais A. Staģa sporta vēstures saglabāšanas, sistematizācijas, dokumentēšanas un popularizēšanas darbs vairāku gadu desmitu garumā Latvijā ir augsti novērtēts – atzīmējot Latvijas vieglatlētikas simtgadi, viņš 1998. gadā apbalvots ar Latvijas Republikas Ministru kabineta Atzinības rakstu un 2018. gadā, atzīmējot Latvijas Republikas simtgadi, – ar V šķiras Triju Zvaigžņu ordeni [19], kā arī Latvijas Vieglatlētikas savienības ikgadējo «Sporta balvu par mūža ieguldījumu». 2016. gadā viņš saņēmis Eiropas Vieglatlētikas asociācijas balvu par novitātēm.

23. attēls. Valsts Prezidentu Raimonds Vējonis (1. no kreisās) apbalvo A. Staģi ar V šķiras Triju zvaigžņu ordeni (17.11.2018).

24. attēls. Andris Staģis (1. no kreisās) saņem Latvijas Vieglatlētikas savienības ikgadējo «Sporta balvu par mūža ieguldījumu» (2018).

Rīgas Politehniskā
institūta
absolvents,
vieglatlētikas
statistikis
Andris Staģis

A. Staģim vēl ir ļoti daudz ideju, dažādas ieceres, milzīgs darba lauks sporta vēstures faktu sistematizēšanā un saglabāšanā, un viņa lielā mūža mīlestība – vieglatlētika – sniegs viņam un mums visiem skaistus brīžus, kas liks lepoties ar Latvijas sportistiem un viņu sasniegumiem. Atpūtas brīžus Andrim Staģim praktiski nav, jo viņam arvien ir jābūt savā «postenī».

Profesionālā darbība

A. Staģi vairāk pazīst pēc viņa vaļasprieka, taču viņš ilgu laiku arī ir strādājis ar sportu nesaistītu darbu. Pēc tehnikuma beigšanas, no 1959. līdz 1960. gadam, viņš bija atslēdznieks velosipēdu rūpnīcā «Sarkanā Zvaigzne». Tad sekoja dienests Padomju armijā, no kuras viņš atgriezās 1963. gadā. Remontatslēdznieka profesionālās zināšanas viņš izmantoja jaunajā darbavietā – rūpnīcā «Santehniķis» (1963–1965), apvienojot studijas ar darbu. Reizē tā bija eksperimentālā prakse darba vietā, kas saistīta ar nākamā inženiera specializāciju. Pēc studijām RPI no 1969. līdz 1973. gadam A. Staģis bija inženieris Valsts Elektrotehniskā fabrikā (VEF). No 1974. līdz 1985. gadam sekoja darbs Rīgas Radiorūpnīcā inženiera, kā arī Ventilācijas biroja vadītāja amatā [15], pēc tam – atslēdznieka darbs rūpnīcas Radiokastu cehā, īsu brīdi viņš bija rūpnīcas galvenā enerģētiķa vietnieks (1992–1993).

25. attēls. Skārdnieka darbs uz «Preses nama» jumta (20. gadsimta beigas).

Pēdējā A. Staģa darbavieta bija «Preses nama» tipogrāfija, kurā viņš vēdināšanas un gaisa kondicionēšanas iekārtu remontatslēdznieka amatā nostrādāja no 1993. līdz 2004. gadam, kad devās pensijā [13].

Stiprais balsts – ģimene

Veiksme sportā A. Staģim ir nesaraucami saistīta ar laimi privātajā dzīvē. Sportojot un trenējoties, viņš iepazinās ar jauku treniņbiedreni – Guntu Mucenieti. Vēl būdams students, A. Staģis 1966. gadā apprecējās un vairāk nekā 50 gadu ir kopā ar dzīvesbiedri. Arī dzīvesbiedre G. Staģe guvusi labus rezultātus sportā ne tikai jaunībā, un viņas iegūto medaļu klāsts ir gana liels. Viņa joprojām sporto un ierindojusies labāko vidū ne tikai Latvijas sporta veterānu sacensībās lodes grūšanā, diska, vesera un šķēpa mešanā [20], bet pazīstama arī ārzemēs rīkotajās sporta veterānu sacensībās. Saticīgā un mīlošā ģimenē ar izpratni izturas pret A. Staģa ļoti intensīvo ikdienas darba tempu, kas pēc aiziešanas pensijā nav mazinājies. Svētku reizes, protams, tiek aizvadītas kopā. Sieva Gunta Staģe, meitas Margita Sondore un Laila Staģe un mazmeita Dārta Sondore ļauj baudīt mīlošu un gaišu noskaņu ģimenē pēc intensīvā garīgā darba, kas dod enerģiju lieliem un maziem darbiem.

26. attēls. Zelta kāzu svinībās k/n «Ziemeļblāzma» ar sievu Guntu Staģi un mazmeitu Dārtu Sondori (2016).

27. attēls. Andris Staģis ar meitu Margitu Eiropas junioru čempionātā Rīgā (1999).

Vienai no savām nodarbēm – informatora pienākumiem – A. Staģim ir izdevies pievērst arī vecāko meitu Margitu. Piemēram, 1999. gadā viņa bija sacensību informatore Eiropas junioru čempionātā Rīgā.

Andris Staģis atrod laiku arī citiem vaļaspriekiem – ogošanai, filatēlijai, kantri un šlāgermūzikas ierakstu, grāmatu par olimpiskajām spēlēm kolekcionēšana. Savulaik kolekcionēt sācis arī olimpisko spēļu nozīmītes [3].

Viņam joprojām nav jāsauc meistari, ja mājās kaut kas jāsalabo. Darba dzīve un studiju laiks RPI sagatavoja viņu dažādu darbu veikšanai. A. Staģa darba lauks ir bezgala plašs, bet viņš ir spējis sakārtot katru savu darba dienu no rīta līdz vakaram pa minūtēm. Un viņam pietiek laika gan sportam, gan citiem vaļaspriekiem.

Nobeigums

Rīgas Tehnisko universitāti, RPI tradīciju un darba pārmantotāju, absolvējušas daudzas izcilas personības, kuras ir pazīstamas ar augstiem sportiskiem sasniegumiem. Pie tādiem pieder arī RPI absolvents, Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks, viens no Latvijas sporta statistikas aizsācējiem, sporta vēstures grāmatu autors, sportists, žurnālists, inženieris A. Staģis, ar kuru augstskola patiesi lepojas. Jaunībā viņš ar daudzām medaļām Latvijas meistarsacīkstēs kaldināja RPI godu, apliecinot, ka viņa *Alma mater* ir sporta tradīcijām un izciliem sportistiem bagāta augstākā mācību iestāde. To inženieris, Latvijas izlases vieglatlēts (1960–1970) A. Staģis apliecina ar saviem labākajiem rezultātiem tāllēkšanā (7,19 m), trīssoļlēkšanā (15,62 m), diska mešanā (46,62 m), vesera mešanā (55,07 m) un desmitcīņā (6241 punkti) [6]. Varam lepoties ar A. Staģa sniegumu arī veterānu sportā, īpaši ar izcīnīto bronzas medaļu vesera mešanā Eiropas vieglatlētikas veterānu spēlēs 2008. gadā.

Sporta vēsturē nozīmīgas ir A. Staģa sarakstītās grāmatas, apkopotā statistika. Tam veltīti gadu desmiti, un tas vienmēr ir bijis nesavtīgs darbs tagadnei un nākamībai, kas ir atzinīgi novērtēts un tiek cienīts Latvijā un pasaulē, un A. Staģa vārds ir zināms visiem, kas kaut nedaudz interesējas par sportu. Gandarīts par paveikto ir arī daudzpusīgais A. Staģis, jo sasniegti ir divi galvenie mērķi – sportists iekļuva Latvijas izlasē un ieguva augstāko izglītību [6].

RPI deva A. Staģim spārnus, un tie aiznesa viņu patiešām augstu – lai arī ar inženiera darbu nesaistītā jomā. Bet Latvijas Republikas apbalvojumi ir liecība, ka šis darbs ir paliekoša vērtība, kas paliek nākamajām paaudzēm un spodrina Latvijas tēlu tālu pasaulē.

ATSAUCES

- [1] Kārļa Staģa Latvijas Republikas pase. Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – LNA LVVA) 2996. f., 17. apr., 40196. l.
- [2] Latvijas Universitātes studenta Kārļa Staģa personāllieta. LNA LVVA 7427. f., 2. apr., 635. l.
- [3] **Kundziņš, A.** Uz jautājumu «Kā kļūt par sporta statistiķi?» atbild Andris Staģis. *Pionieris*, 1980. gada 5. februāris, Nr. 11, 2. lpp.
- [4] *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā. Rīgas Tehniskā universitāte 1991–2008. 4. daļa.* Rīga: RTU, 2011, 82. lpp.
- [5] *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā. 5. daļa.* Rīga: RTU, 2017, 623. lpp.
- [6] **Bērziņš-Soms, J.** Andra Staģa skaitļu skapis. *Sports*, 2012. gada 14. septembris, Nr. 17/18, 54.–57. lpp.
- [7] Kad tēvus nomaina dēli... *Padomju Jaunatne*, 1960. gada 10. jūnijs, Nr. 113, 3. lpp.
- [8] Pieci labākie RPI vieglatlēti 1964. gadā. *Jaunais Inženieris*, 1965. gada 18. janvāris, Nr. 1, 4. lpp.
- [9] RPI labākie vieglatlēti 1965. gadā. *Jaunais Inženieris*, 1966. gada 17. janvāris, Nr. 1, 4. lpp.
- [10] RPI labākie vieglatlēti 1966. gadā. *Jaunais Inženieris*, 1967. gada 30. janvāris, Nr. 3, 3. lpp.
- [11] Labākie RPI vieglatēti 1967. gadā. *Jaunais Inženieris*, 1968. gada 26. janvāris, Nr. 3, 4. lpp.
- [12] **Liepiņš, K.** Labākie vieglatlēti. *Jaunais Inženieris*, 1969. gada 8. maijs, Nr. 31, 4. lpp.
- [13] Ērikas Lankas intervija ar Andri Staģi 2020. gada 22. marts. Ē. Lankas personīgais arhīvs.
- [14] Latvijas vieglatlēti-veterāni startē Eiropas sporta veterānu spēlēs [tiešsaiste]. <https://lat-athletics.lv/latvijas-vieglatleti-veterani-starte-eiropas-sporta-veteranu-speles/> [skatīts: 2020. gada 2. aprīlī].
- [15] **Jurisons, E.** Uzdod jautājumu – tas nav maz. *Liesma*, 1976. gada 1. decembris, Nr. 12, 22. lpp.
- [16] Jonathan Edwards [tiešsaiste]. <https://www.worldathletics.org/athletes/great-britain-ni/jonathan-edwards-773> [skatīts: 2020. gada 31. martā].
- [17] Inessa Kravets [tiešsaiste]. <https://www.worldathletics.org/athletes/ukraine/inessa-kravets-61002> [skatīts: 2020. gada 31. martā].
- [18] **Staģis, A.** Mūsu desmitcīņnieki Tallinā divreiz otrie. *Diena*, 1994. gada 4. jūlijs, Nr. 152, 7. lpp.
- [19] Andris Staģis saņems Triju Zvaigžņu ordeni, Biruta Grantiņa un Mārīte Lūse – Atzinības krustu [tiešsaiste]. <https://athletics.lv/lv/article/3135/andris-stagis-sanems-triju-zvaigznu-ordeni-biruta-grantina-un-marite-luse-atzinibas-krustu> [skatīts: 2020. gada 3. aprīlī].
- [20] Gunta Staģe [tiešsaiste]. <https://athletics.lv/lv/person/2123> [skatīts: 2020. gada 4. aprīlī].

ILUSTRĀCIJU AVOTI

1.–13., 15.–27. attēls. A. Staģa personīgais arhīvs.

14. attēls. Jura Bērziņa personīgais arhīvs.

ĒRIKA LANKA, *Mg. paed., Mg. phil.*, graduated from University of Latvia. From 1984, she was a lecturer at the Faculty of Education of University of Latvia, from 2008 she has been Director of one of the Programmes at the Centre of Adult Pedagogical Education of the Faculty of Education, Psychology and Art. She had participated as an expert in a lot of Latvian and foreign research projects, at the same time working as a teacher at schools. Her main academic interests include the philosophy of education, ethics, axiology, values and codex of teacher, history of pedagogy in Latvia and in Europe. She is a co-author of two monographies and the author of more than 35 publications.

Address: *Imantas 7. līnija, 1, Rīga, LV 1083, Latvia*

Phone: +371 292 648 29

E-mail: *erika.lanka@edu.lu.lv, erikalanka@inbox.lv*

ALĪDA ZIGMUNDE, *Mg. phil., Dr. paed.*, has been a Specialist with the Museum of Riga Technical University since 1989. From 2007 to 2015, she was a Senior Researcher. She is currently a Professor with the Institute for Humanities and Head of the Department for Historic Research and Scientific Publications of the RTU Research Centre for Engineering History. Her main academic interests include the history of pedagogy in Europe, the history of educational institutions and of private schools, and the history of pedagogy of universities, of engineering sciences and universities.

Address: *1 Kronvalda bulvāris, Room 203, Rīga, LV-1010, Latvia*

Phone: +371 298 696 42

E-mail: *alida.zigmunde@rtu.lv*

Graduate of Riga Polytechnic Institute, Athletics Statistician *Andris Staģis*

The article summarizes the achievements of *Andris Staģis*, a graduate of the Faculty of Civil Engineering of Riga Polytechnic Institute (RPI; 1968), in the profession of an engineer, as well as reveals his contribution to the history and statistics of Latvian sports, achievements in athletics and their promotion. This is the first study on the activities and life of engineer, officer of the Order of the Three Stars, Latvian champion in athletics and the author of sports history books, and journalist *A. Staģis*. The aim of the research is to reveal the contribution of *A. Staģis* and the significance of his personality to Latvia using his and the authors' personal archives, documents of the State Archives of Latvia, and the collection of the National Library of Latvia.

Keywords: *Andris Staģis*, athletics statistics, Riga Polytechnic Institute.